

The Project Gutenberg eBook of Lapsi, by Anne Charlotte Leffler

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Lapsi

Author: Anne Charlotte Leffler

Translator: Aatto Suppanen

Release Date: July 11, 2010 [EBook #33138]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LAPSI ***

Produced by Tapio Riikonen

"LAPSI"

Kirj.

Rouva A. Ch. Edgren

Suomensi Aatto S.

Helsingissä, K. E. Holm'in kustantama. 1883.

"Sinä näytät tänään tyytymättömältä", sanoi lääkärin pieni rouva miehellensä, kun hän, puheltuaan tavattoman kauan erään sairaan kanssa, vihdoin tuli päivälliselle.

Lääkäri silitti hiukset pois hänen otsaltaan, käänsi hänen päänsä vähän taapäin ja suuteli häntä.

"No, kuinka sitte *lapseni* voi tänään? Sinä olet vähän kalpea."

"Sinä et saa pahastua, Rolf, mutta kun viivyit niin kauan, kuuntelin minä ovelta, kuka siellä oli luonasi. Ja silloin kuulin jonkun naisen vuorotellen itkevän ja nauravan — se kaikui niin kamalalta."

Lääkäri muuttui vakavan näköiseksi.

"Olenhan kieltänyt sinua tulemasta vierashuoneeseen silloin, kun minun luonani on sairaita", sanoi hän. "Mutta kun nyt huomaan, ett'en voi luottaa sinuun, lukitsen täst'edes vastaanotto-tunneiksi vieras-

ja makuuhuoneen välisen oven."

"Mutta miksikä minä en koskaan saa mitään tietää? Kerro minulle, mikä sillä naisella oli tautina."

"Lääkäri ei koskaan puhu mitään sairaistaan, lapseni — olenhan sen sanonut sinulle monesti. — Eikä siinä olekaan mitään, jota lasten sopisi kuulla, sanoi Huuhkaja-muori", virkkoi hän, koettaen kääntää puhetta leikiksi. "Mitä sinun tarvitsee huolia kaikista murheista, joita tässä maailmassa on? Minä niitä kylliksi näen. Ja kun tulen kotiin, tahdon vähän nähdä päiväpaistetta. Kas niin, älä noin venytä huultasi, se ei näytä sievältä."

Hän otti vaimonsa polvelleen, suuteli häntä ja puhua leperteli hänelle, kunnes se vaimoa vihdoin rupesi vähän naurattamaan.

"Jumalan kiitos, nyt taas päivä paistaa", sanoi lääkäri iloisesti ja nousi. "Syökäämme nyt, ja sitte minä koetan päästä tänä iltana sinun kanssasi laulajaisiin, joihin niin mieleksi tekee."

Niinan kasvot vähän synkistyivät.

"Kiitos, minä en enää huoli laulajaisista", sanoi hän.

Se saattoi lääkärin pahoilleen, tuo käsittämätön kohta Niinassa, että hän aina tuli vähän tyytymättömäksi, kun hänelle tarjottiin jotakin huvitusta tai lahjaa, jota hän ennen oli halunnut.

He istuivat pöytään, joka oli, kuten tavallisesti, koristettu kukilla ja hedelmillä. Koristukset olivat Niinan tekoa, ja sepä työ se olikin ainoa, jonka Niina toimitti päivällistä varten. Hän ei tiennyt mitään ruoasta — se oli emännöitsijän asia — olipa hän vielä niinkin välinpitämätön, ett'ei edes huomannut, oliko ruoka hyvin vai huonosti laitettu, niin että lääkäri aina sanoi muistutuksensa suorastaan emännöitsijälle.

Ei se kumminkaan niin ollut alusta asti. Ensi aikoina naimisiin jouduttuansa oli Niina hyvin innokkaasti ryhtynyt taloustoimiin, mutta hänelle, semmoisiin ihan tottumattomalle, oli sattunut koko joukko pieniä erehdyksiä. Lääkäri oli löytänyt hänet kyökistä, kokkirja kädessä itkemästä, ja silloin päätti Rolf, että lapsi oli heti vapautettava semmoisista murheista. Huolimatta Niinan innokkaista vastustelemissä otettiin siis kohta emännöitsijä. Niinaa se kyllä vähän loukkasi, että hänet niin erotettiin oman taloutensa hoidosta — vieläpä se loukkasi enemmänkin, kuin jos Rolf olisi lausunut olevansa tyytymätön hänen taitamattomuuteensa ja vaatinut häntä oppimaan itse hoitamaan taloansa. Niina olisi sen kyllä oppinutkin, sillä hänellä oli hyvä tahto. Mutta siitä hetkestä asti, jolloin emännöitsijä tuli, ei Niina enää edes käynytkään kyökissä.

He olivat jo olleet naimisissa viisi vuotta, mutta yhä kestivät lempiviikot paraallaan. Lääkärillä oli hyvin paljon tekemistä, niin ett'ei hän vielä koskaan ollut viettänyt kokonaista päivää vaimonsa seurassa. Mutta kaikkina joutohetkinä kuunteli hän suurimmalla ilolla Niinan vilkasta laverrusta, eikä mikään niin virkistänyt häntä ahkerasti työskennellyn ja monesti huolikkaankin päivän jälkeen kuin noihin suuriin, sinisiin lemменkukka-silmiin katsominen, joiden puhdasta, tyyntä katsetta hän ei voinut antaa vähäisimmänkään varjon pimittä.

Heillä oli vaan yksi ainoa suru: ett'ei heillä ollut yhtään lasta. Ensi vuotena oli heillä kyllä ollut vähän toivoa, mutta se oli rauennut Niinan lapsellisen varomattomuuden tähden. Siitä alkain oli Niina ollut kivuloinen, ja he olivat tottuneet ajatukseen, ett'ei heitä koskaan olisi enempää kuin he kahden. Kaipaus kumminkin pysyi ja kalvoi salaa heitä, puhjeten aina ilmi milloin mistäkin syystä.

Lääkäri oli luonteeltaan hyvin rakas lapsiin; vierasten seurassa oli hänen käytöksensä umpimielisen kylmä, mutta lasten kanssa leikkiessään muuttui hän melkein poikamaiseksi. Ei kukaan osannut niin huvittaa lapsia kuin hän, eikä kukaan voinut niin hyvin lohduttaa ja rauhoittaa ja samalla hallita sairasta lasta kuin hän.

Hän ei itse ollut koskaan saanut olla oikeana lapsena. Hän oli kasvanut hyvin ankarassa, vanhan-aikaisessa kodissa, jossa lapset, isän tullessa huoneeseen, nousivat ylös ja seisoiivat kuin kynttilät seinän vieressä, jossa rottinki oli nurkassa isän kirjoituspöydän takana, aina valmiina muistuttamaan, jos vaan vähänkin sotkeutui läksyssä tai sattui tekemään pienimmänkään rikoksen; niin ett'ei Rolf koskaan saanut maistaa lapsuuden huolettomuutta. Sitte oli hän lukenut nälkää nähden Upsalassa, ja lääkärinä tuli hänelle kohta paljon sairaita, joissa useammin sai nähdä elämän varjo- kuin ilopuolia.

Niin oli lapsuus hänessä säilynyt elävänä, ja kun häneltä isäksi tulemisen toivo raukeni ja valmiiksi varustettu lapsikammari muutettiin vierashuoneeksi — silloin muutti hän koko kotinsakin lapsikammariksi, jossa vallitseva "lapsi" ei saanut kasvaa, ei vakautua eikä ollenkaan nähdä elämän synkkiä puolia; Niinan lapsellisuus oli ennen kaikkea suojeltava ja säilytettävä, sillä siitähän Rolf sai virkistystä, milloin oli väsynyt tai pahoilla mielin, sekä voimaa uusiin ponnistuksiin. Kun Niina vaan oli

onnellinen ja ihan tietämätön kaikesta pahasta, olihan silloin vielä onnea ja puhtautta maailmassa — eikä Rolf ollut mikään pelkän pahuuden uskoja, hänen oli tarve uskoa elämässä olevan hyvääkin, ja Niina oli hänellä sen uskon näkyväisenä muotona.

Tyytymättömyyttä pieneen vaimoonsa heräsi Rolfissa vaan silloin, kun huomasi hänen välistä koettavan murtaa sulkuja, joita hän rakkaudesta rakenteli pikku Niinan ympärille suojaksi ulkomaailmaa vastaan. Ja semmoisia kapinanyrityksiä alkoi sattua yhä useammin, mikäli vuodet kuluivat.

Niinalla oli tuommoisia Rolfin mielestä lapsellisen uteliaisuuden kohtauksia, jolloin hän itsepäisesti vaati saada tietoa siitä tai tästä surullisesta asiasta, jota hän sattumalta oli kuullut mainittavan, taikka selitystä jostakin hämärästä viittauksesta, jonka oli huomannut seuroissa muualla.

Häntä oli samalla lailla lellitelty ja hemmoiteltu aina lapsesta asti. Hänellä ei ollut koskaan sisaruksia ja aikaisin kadotti hän vanhempansakin, jonkatähden hän sai kasvaa tätien, setien ja enojen turvissa. Niina oli ainoa lapsi vanhusjoukon keskellä, ja hänen lapsellisuutensa se juuri oli kaikkien noiden vanhuksien suurimpana ilona.

Häntä ei koskaan sanottu muuksi kuin *lapsiksi*, ja hänen miehensä, joka oli monta vuotta vanhempi häntä, rupesi heti käyttämään samaa hyväilynimeä, joka niin hyvin näytti soveltuvan hänen pienen, hennon olemuksensa lapsellisuuteen, hänen pehmeään, säännöttömään muotoonsa, hänen lapsenneänsä ja pyöreihin, sieviin huuliinsa.

Mutta ei kukaan huomannut, että, Niinan istuessa vakavana ja kenenkään näkemättä, hänen siniset lapsensilmänsä muuttuivat hyvin mieltäväisen-näköisiksi ja otsaan muodostui tyytymättömyyttä ja surua osoittava ryppy. Hän näki ympärillensä niin paljon kaikenlaista, jota hän ei ymmärtänyt. Miksikä salattiin häneltä niin monenlaisia asioita? Miksikä keskeytettiin monesti pakinoiminen tutussakin seurassa, kun hän astui joukkoon?

Se oli aina loukannut häntä jo silloinkin, kun hän vielä oli ihan pieni. Mutta kun hän sitte joutui naimisiin ja huomasi miehensäkin puhelevan noissa keskusteluissa, joita ei voitu jatkaa hänen läsnä ollessaan, loukkasi se häntä yhä enemmän.

Niina oli omituisen arka kaikessa, joka koski hänen omaa sisällistä tunne-elämäänsä, ja tämä arkuus, joka oli hänessä yhtä luonnollinen kuin lapsellisin suoravaisuus ja avomielisuus kaikissa pintapuolisissa asioissa, esti häntä kellenkään uskomasta tuota ainoaa arkatuntoisuuttaan. Eikä Rolf ollenkaan käsittänyt hänen mielentilaansa. Hän oli itse suoravainen ja avomielinen, ett'ei hänelle koskaan johtunut mieleen epäillä, että hänen vaimonsa salaisi häneltä jotakin. Jos lapsi milloin oli tyytymätön, piti koettaa ilahuttaa häntä — se oli Rolfin ainoa valtioviisuus.

Ken näki Rolfin semmoisina hetkinä lavertelevan ja leikkivän vaimonsa kanssa, olisi häntä tuskin tuntenut samaksi vakavaksi, levolliseksi ja ystävälliseksi, vaikka vähän kylmäkiskoiseksi lääkäriksi, joka katsoi sairaasensa niin ystävällisesti ja suoraan, vaikka kyllä hiukan tylyn-näköisesti. Hän oli hyvin suosittu lääkäri ja sairaat luottivat häneen ihan täydellisesti. Kun hän vaan ilmestyi sairashuoneeseen, levisi sinne heti lepoa ja toivoa; hänen matala, vaan selvä äänensä, hänen keveä astuntansa ja pystypäinen ryhtinsä vaikuttivat kaikkialla mieltymystä ja luottamusta, vaan samalla myöskin suurta kunnioitusta. Eipä olisi kellekään johtunut mieleen olla tottelematta hänen pienintäkään käskyänsä; sairaat, varsinkin tietysti vaimoväki, pitivät häntä jonakin puolijumalana, joka muka oli korkeampi kaikkia muita kuolevaisia.

Kun hän nai, oli yleisö jotenkin ankarasti arvostellut hänen vaimoansa. Aina — sanottiin — naivat etevät miehet tuommoisia sieviä nukkeja; se on liian surkeata! Monta katkeraa kyyneltä vuodatettiin salaa sinä päivänä, jolloin Rolfin ja Niinan kihlaus tuli tietyksi, eikä Rolf ollut niistä ihan tietämätön, sillä hän oli monestikin saanut kuulla suuria salaisuuksia naissairailtaan, jotka hermoheikkoisuudessaan eivät enää edes tahtoneetkaan peitellä, että heidän kohtalonsa oli lääkärin vallassa.

Nimettömiä ja nimellisiä kirjelippuja, pyörtymyksiä ja muuta semmoista oli monestikin hänelle lääkäritoimessaan sattunut, mutta hän otti ne kaikki vastaan tuolla tyynellä ylevyydentunnolla, joka hänessä ehkä olikin viehättävintä.

* * * * *

Tähän asti oli lääkäri joka joulu ollut vaimonsa kanssa maalla hänen tätinsä luona, mutta nyt oli hänellä niin paljon sairaita, ett'ei hän saattanut lähteä päiväkseen pois kaupungista. Muuan Niinan täti, vanha neiti, oli joulun-aattoiltana vieraana, mutta vaikka lahjoja kyllä oli paljon ja kalleitakin, ei ilo kumminkaan oikein tuntunut ilolta.

Rolf ei voinut olla ajattelemta lapsuutensa kotia, jonka muistoa hän aina rakasti ja kunnioitti, vaikka

siellä kyllä oli noudatettu ankaraa kuria. Arkipäivät olivat kyllä kuluneet työssä ja kurissa ja ruoka oli ollut yksinkertainen, mutta pyhinä olivat sisarukset saaneet leikkiä sitä enemmän ja syödä sitä kylläisemmin, ja ne juhlahetket säilyivät niin loistoisina ja riemullisina hänen muistossansa. Niin, semmoisena vasta joulu oli oikea joulu, kuin se silloin vietettiin. Mutta täällä synkissä huoneissa, joissa ei kuulunut lasten ääniä eikä juoksua, olivat joulukuusi ja lahjat hänestä vaan teatterikoristuksia, sisällyksettömiä temppuja, joilla koetettiin peittää sisällistä tyhjyyttä.

"Emmekö laittaisi lastenpitoja Tapanin-päiväksi?" kysäsi Rolf äkisti, taputellen Niinan käsiä, joka yhä vielä asetteli lahjoja pöydälle. "Mitäpä siitä sanot, eikö se olisi hauskaa? Kutsumme kaikki lapset niistä perheistä, joiden lääkärinä olen — ja annamme heidän tanssia joulukuusen ympärillä ja poimia pois kaikki nuo makeiset — sillä mitäpä me niillä itse teemme."

Niina suostui vähän epäillen. Kaikki huoneet täynnä vieraita lapsia — eikä yhtään omaa niiden joukossa! Ei se ilo hänestä suinkaan olisi suuri.

Rolf puolestaan toimisteli hyvin innokkaasti pienen juhlan varustelemissa. Hän solmeili itse koko joukon pieniä lahjakääröjä — yhden kullekin lapselle — kuuseen makiaisten väliin. Itse oli hän käynyt ne pikku-lahjat ostamassakin aamupäivällä. Nyt tuli hän kyökkiin, jossa Niina ja Ava-täti, molemmat yhtä taitamattomat, olivat paistamassa piparkakkuja, joilla aina oli se kiusallinen ominaisuus, että imivät liian paljon lämmintä ja vähän paloivat. Rolf pyysi taikinaa ja muodosteli itse keveästi ja taitavasti lihavan, manteli-silmäisen jouluporsaan, jommoisia aina oli ollut hänen lapsuutensa kodissa. Hän oli iloinen kuin koulupoika, otti Niinan kiinni vyötäröstä; ja tanssi hänen kanssansa ihan emännöitsijän silmäin edessä sekä jauhosi aika lailla nuttunsa.

Lapset saivat kokoutua vierashuoneeseen, jossa vaan yksi kynttilä paloi kruunussa. Niinan piti viivyttelemän heitä siellä sen aikaa, kun Rolf sytytti kuusen kynttilät. Ava-täti astua tipsutteli hänen vieressänsä, tuohus kädessä, luullen muka olevansa suurenakin apuna.

Rolfia viehätti ajatus, miten uteliaina lapset toisessa huoneessa odottelivat, ja tahallansa viivytteli hän oven avaamista, ett'ei suotta — niinkuin hän sanoi tätille — lyhentyisi yksi elämän onnellisin hetki.

"Yhden ainoan semmoisen hetken elämässäni muistan, jota voin verrata niihin, joina seisoin odotellen joulukuusen luoksi pääsemistä", sanoi hän.

"Saanko arvata, milloin se oli?" kysyi Ava-täti hymyillen.

"Ei sitä arvata tarvitse. Kyllä minä mielelläni kerron sen uudestaan kuinka usein hyvänsä. Minä seisoin salissa, jossa hääkynttilät paloivat ja vieraat olivat koossa — mutta näkemättä ja kuulematta mitään. Anoppimuori oli juuri mennyt Niinan huoneeseen häntä noutamaan — minä katsoin suljettua ovea ja tiesin hänen seisovan sen takana lumivalkeisena ja puhtaana — ehkä vähän pelkääväisenä ja kainona, mutta paljon iloisempänä kuin tavallisesti. Voi, minä en ollenkaan suosi kaikkea tuota nykyistä pahuuden uskoa, kun sanovat elämän olevan vaan surua ja taistelua, vaikka siinä on niinkin yleviä, ihanoita hetkiä." Hän avasi vähän komeasti vierashuoneen molemmat ovipuolikkaat, odotellen lasten tunkeutuvan kilvan esiin ja rientävän päistikkaa salin valkeuteen. Mutta ihan päinvastoin — kaikki seisovat rivissä seinän vierissä, aivan kuin ylhäiset ihmiset juhla-atrionilla, ujoina, juhllallisina ja teeskenneltyinä. Kun he sitte pääsivät rinkiin kuusen ympärille ja saivat tanssin alkuun, muuttui elämä vähäistä vilkkaammaksi, mutta oikeata iloa ei siitä kumminkaan syntynyt.

"Parasta alottaa arpajaisetkin samalla", sanoi Rolf. "He odottavat nyt niin uteliaasti lahjojansa, ett'ei tanssikaan heitä huvita."

Mutta lahja-arpajaiset eivät iloa ollenkaan parantaneet; päinvastoin kävi se yhä pienemmäksi. Sillä lasten joukossa ei ollut ainoatakaan, jonka mielessä ei olisi pyörinyt mitä rohkeimpia unelmia tarinamaisista kappaleista, joita tuo pieni salaperäinen numerolippu oli tuova. Eräs tyttö oli mielessään ihan vakuutettu siitä, että hän saisi suuren, hyvin suuren nukken, yhtä suuren kuin hän itse, semmoisen, jolla olisi oikea tukka ja oikeat räpyttävät silmät ja joka vielä — niin uneksi hän — osaisi astuakin. Semmoinen nukke, joka astuskelisi! — se oli hänestä suurin maallinen onni — ja miksikä ei sitte se toivo juuri nyt toteutuisi, kun hän oli vieraassa paikassa ja sai tuommoisen paperilapun, jota ei koskaan ennen ollut saanut — olipa vielä juuri lääkärin luona, joka voi saada aikaan mitä hyvänsä. — Pitkän odotuksen aikana oli hänen toivonsa kasvanut täydelliseksi varmuudeksi; ja kun hän viimein sai pienen käärön käteensä, hämmästyti hän kyllä ensin vähäsen, mutta lohdutteli kumminkin mieltänsä epäselvällä ajatuksella, että kyllähän siinä sittekin saattoi olla suuri nukke, vaikka käärö oli niin pieni. Hän avasi sen sykkivin sydämin ja löysi kuvakirjan, jomnoisia hänellä jo ennestään oli niin monta, eikä hän niitä koskaan viitsinyt katsella, kun ne olivat niin ikävät. Tyttö oli siksi kyllin hyvästi kasvatettu, että hän koetti peitellä pahaa pettymystään; mutta se ei oikein onnistunut, hän seisoi taistellen itkun kanssa. Silloin tuli veli ja teki hänelle vähän kiusaa tapansa mukaan; se ratkasi taistelun, tyttö antoi veljelleen korvapuustin ja sai tietysti paikalla maksunkin, niin että molemmat alkoivat itkeä.

Tuskinpa oli yhtään lasta, joka ei olisi toiveissaan pettynyt. Kaikki olivat odottaneet jotakin erinomaista, mutta lahjat olivat vaan ihan tavallisia pieniä leikkikaluja, jotka kaikki olivat ennestään tuttuja; tulivatpa jotkut vielä kateellisiksikin, taikka sattui joku tyttö saamaan keppihevosen ja poika nukan, josta he alkoivat pilkata toisiansa; kun Niina sitte ehdotti vaihtokauppaa, alkoi tyttö, näyttäen olevan käytöllisempi luonteeltaan, epäillä joutuvansa tappiolle ja pyysi pojalta kahta konfehtipalaa päällisiksi, vaan poika, ollen hyvin halukas makiaisiin, sulloi kaikki kerrassaan suuhunsa. Sanalla sanoen, ei kukaan ollut tyytyväinen, ja vähimmin kaikista Niina. Miten ikävä korvaus tuo lapsijuhla tavallisesta ja luonnollisesta omien lapsien joulujuhlasta, joiden mielet tuntee ja joiden tahtoa voi mielin määrin ohjata!

"Minulla on eri joululahja *lapselleni*", kuiskasi lääkäri vaimollensa ja osoitti pientä kääröä, joka vielä riippui puussa.

"Johan minä sain kylliksi paljon lahjoja joulun-aattona", sanoi Niina vakavasti.

"Niin, mutta eihän sinun pidä kuitenkaan jäädä ilman tämmöisenä päivänä", sanoi Rolf. "Pitäisikö sinun vaan seisoa ja katsoa valmista, kun muut availevat pikku kääröjänsä."

Niissä sanoissa oli jotakin, joka loukkasi syvästi Niinaa. Oliko hän sitte todellakin niin itsekäs, ett'ei ollenkaan voisi olla muistamatta itseänsä ja olla onnellinen ainoastaan toisten ilosta.

Kun lääkäri iltasella tuli hänen luoksensa makuuhuoneeseen, oli hän nukkuvinaan — mutta Rolf huomasi, että Niina itki, pää tynnyjen sisällä.

Se kirveli Rolfin sydäntä. Miten onnistumaton oli koko tuo lapsijuhlan puuha! Sehän luonnollisesti vaan jälleen herätti kaipauksen ja äitin-aistin, joka nyt oli hänessä nukuksissa!

Rolf ei osannut sanallakaan lohduttaa vaimoansa; sillä olihan sama asia suruna hänelläkin.

Mutta jotakin oli tehtävä hänen huvitukseksensa, hankittava hänelle enemmän toimittamista. Hän oli liian paljon yksinänsä — olihan Rolf itse aina toimissaan eivätkä he juuri sanottavasti seurustelleet muiden ihmisten kanssa. Rolf ei mielellään lähtenyt pois illoin; hänelle karttui yhä enemmän sairaita, niin että lakkaamaton työ alkoi jo käydä vaivaksi, vaikka hän vielä oli paraassa ijässään. Ainainen, ankara työ niin nuoresta alkaen, että muut lapset vielä silloin ovat leikkien varassa, ja kaikenlaiset kärsimiset paraana kasvu- ja kehitys-aikana olivat heikontaneet luonnostaan vahvan terveyden; usein tapasi hänet suuri väsymys ja välistä alkoi kuulua sydämmestä outoja oireita, jotka häntä hyvin huolettivat. Hän tunsi, että hänen täytyi olla varovainen; ja kuitenkin — voiko hän sentähden tuomita lapsen aina istumaan kotona ja olemaan ilman kaikkia huvituksia, jotka olivat luonnollinen tarve hänen ikäisillensä!

Siitä päivästä alkoi Rolf käyttää vaimoansa vieraisilla muutamissa perheissä, joiden lääkärinä hän oli ja joissa vietettiin suuria pitoja. Niina sai hankkia useampia pukuja, hän oli iloinen ja hurja tanssissa kuin nuori tyttö, häntä imarreltiin ja suositeltiin vähäsen, miehensä suureksi mielihyväksi, juuri sen verran, että hänellä oli hupaista.

Mutta lääkärin sydäntaudin merkit lisäytyivät; kun Niina eräänä iltana pukeutui pitoihin, makasi hän suruisena sohvallaan, mietiskellen, mitä hän sitte antaisi vaimollensa korvaukseksi, kun kerran ei enää jaksanut käydä vieraisa hänen kanssaan.

Silloin tuli Niina lentäen hänen luoksensa, pitkä, laahaava, rimsuilla reunustettu alushame yllä — pää jo kukilla koristettuna.

"Kuulepas, uusi leninkini ei ollenkaan sovi minulle", sanoi hän. "Minä en sitä enää ota ylleni, ennemmin olen tänä iltana kotona."

"Mikä siinä sitte on vikana?" kysyi Rolf. "Olihan kangas kumminkin niin kaunista."

"Niin, sepä se juuri on kiusallista. Leninki on erinomaisen kaunis — mutta ei sovellu minulle."

"Vaikka se on vaaleansininen, joka juuri on sinun värisi."

"Niin, eikö totta? Olenhan aina näyttänyt sievältä vaaleansinisessä puvussa? Ja äsken, kun se oli ylläni, näytin minä rumalta — niin, oikein rumalta. Ava-täti tuli tänne katsomaan pukuani — ja hänestäkin teki se minut rumaksi. Tule tänne, täti, ja sano, miten sievältä minä näytin sinisessä leningissä."

"Lapsi-raukkaa", sanoi Ava-täti, ilmestyen ovelle. "Niin se todellakin on, että sinä olet vähän rumentunut viime aikoina — taikka et juuri rumentunut, vaan käynyt vähän kalveammaksi ja — se on kummallista, mutta silmät — nuo silmät, jotka aina olivat niin sydämmellisen kauniit — ne ovat tulleet

vähän himmeiksi — eikö sinustakin näytä siltä, Rolf?"

"Kyllä, samaa olen minäkin ollut huomaavinani jonkun aikaa", sanoi lääkäri ja nousi kiireesti pitkäältänsä, ikäänkuin olisi äkisti jotakin johtunut hänelle mieleen.

"Tulepas tänne, että saan katsoa sinua", sanoi hän vetäen Niinan istumaan polvellensa ja kiinnitti terävän lääkärintatseensa häneen.

Niina käänsi punastuen silmänsä maata kohti.

"Jos sinusta näytän rumalta, et saa katsoa minua ollenkaan", sanoi hän, tahtoen päästä irti.

"Sanopas, — oletko voinut oikein hyvin viime aikoina?"

"En oikein, ehkä — mutta — —"

"Miksi et ole puhunut minulle?"

"Minä en tohtinut. Minä tiesin, että sinä silloin heti kieltäisit tanssimasta".

Rolf kuiskasi hänen korvaansa jotakin, joka sai koko hänen muotonsa loistamaan ilosta ja kainosta onnesta.

"Luuletko?" kysyi hän samoin kuiskaten.

"Minä tuskin uskallan toivoa vielä", sanoi hän, nousi ylös ja työnsi vaimonsa äkisti luotaan. Hän näytti liikutetulta ja hänen silmissään kiiluivat kyynelpisarat.

"Kaikki pidoissa käymiset ainakin saavat nyt toistaiseksi jäädä", sanoi hän.

Rolf kääntyi sitte jälleen vaimoonsa päin, veti hänet luoksensa ja syleili häntä innokkaasti.

Lopun talvea elivät he hiljaisuudessa. Lääkäriellä oli pari kertaa pahan tautinsa kohtauksia, mutta niistä hän hyvin vähän piti lukua, kun hänen mielensä oli niin täynnä uutta toivoa, joka alkoi koittaa hänelle, ja mikäli Niinan sievyys väheni, kasvot kalvenivat ja laihtuivat, katse himmeni ja liikkeet muuttuivat väsyneen-näköisiksi, sitä enemmän piti Rolf hänestä huolta, sitä hellemmmin hoiteli häntä.

Niina ei koskaan oppinut liikkumaan varovaisesti, ja jos hän olisi saanut elää omin päin, olisi saattanut helposti käydä samoin kuin edelliselläkin kerralla. Milloin kiipesi hän korkeille rapuille ottamaan esille paraita astioita, kun heillä oli joskus vieraita; milloin käveli ohuissa kengissä kalosseitta ulkona lumessa, milloin avasi kaikki ikkunat keskellä talvipakkasta, jos hänelle kävellessään oli tullut kuuma. Rolfilla ei enää ollut mielessänsä rauhaa, jos oli poissa hänen luotansa. Yksin sairasten vastaanotto-aikanakin täytyi hänen aina välistä käydä katsomassa, ett'ei Niina tekisi mitään tyhmyyksiä. Välistä sattui niinkin, että Rolf, kun hänen joskus täytyi jättää vaimonsa joksikin illaksi yksiksensä, tapasi palatessaan hänet pimeässä itkemästä. Niina ei koskaan sanonut syytä — hän oli tähän aikaan yleensä hyvin oikullinen ja heikkohermoinen ja hänen mielessänsä pyöri kaikenlaisia hullutuksia. Uudet ajatukset, uudet unelmat saivat hänet kokonaan valtaansa ja häntä rupesi erittäin miellyttämään lukeminen, johon hänellä ennen ei ollut halua.

Hän olikin tähän asti lukenut erittäin vähän, siliä hänen tyttönä ollessaan oli Ava-täti aina valikoinut hänelle kirjat ja antanut luettavaksi opettavaisia romaaneja, jotka saivat hänet hirveästi haukottelemaan, ja kun hän joutui naimisiin, oli taas kaikki hänen lukemisensa Rolfin tarkastuksen alaisena, eikä Rolf voinut kärsiä ajatusta, että Niinan mieli saisi turmeltua uudenaikaisesta kirjallisuudesta, jota hän itsekin hyvin vähän tunsii, kun hänellä ei ollut aikaa tuhlata kaunokirjallisuuteen, vaan jota hän kumminkin hyvin ankarasti tuomitsi. Rolf rakasti klassillista kauneihannetta ja käytti uudenaikaisesta realismista (tosi-olollisuudesta) puhuessaan hyvin mielellänsä tuota tavallista sananpartta, että "sitä viehättää vaan loan kaiveleminen". Mutta ennen kaikkea suututtivat häntä ne hyökkäykset vanhaa perittyä uskontoa ja siveysoppia vastaan, joita tässä uudessa kirjallisuudessa tuontuostakin näkyi. Hän oli aina hyvin uskollisesti säilyttänyt vanhan yksinkertaisen, lapsellisen uskonsa, johon hänet oli kasvatettu. Hänessä ei ollut tapahtunut mitään suuremmanlaista uskonnollista kilvoitusta, hän ei epäilyksien kautta ollut saavuttanut mitään ominaista uskoa, mutta niinpä ei häneen myöskään ollut koskaan koskenut se aineellisuuteen taipumus, johon hänen useimmat kumppaninsa yhtyivät. Hänen luonnollinen ihanteellisuutensa ja synnynnäinen vanhanpitoisuutensa karkoittivat hänet pois tuon uuden käsityskannan alalta.

Ne kirjat, joita hän antoi vaimollensa luettavaksi, olivat paraastaan klassillisia teoksia, semmoisia kuin Göthe, jota Niina ei ymmärtänyt, tai Walter Skott, joka oli hänestä niin pitkäväteinen. Ebersin "Egyptin kuninkaan tytär" oli myöskin kauan ollut leikkaamattomana hänen pöydällään. Niina vähän epäili, että noita kirjoja katsottiin sivistyttäväksi ja opettavaiseksi lukemiseksi hänelle, ja sentähden oli

hän mielessään vakuutettu, että ne olivat äärettömän ikävät. Hän ei tahtonut lukea sivistyöksensä, vaan elääksensä kirjoissa. Mitäpä hän huoli siitä, kuinka jollekin Egyptin kuninkaan tyttärelle kävi monta tuhatta vuotta sitte. Hän tahtoi tietää, miten vaimot ja äitit elivät hänen likitienoillaan, mitä he ajattelivat ja tunsivat; hän tahtoi lukemalla päästä selville omasta itsestään ja omista unelmistaan. Kun lääkäri ei ollut taipuvainen tyydyttämään hänen toiveitaan tällä alalla, kiihtyi siitä yhä hänen halunsa oppia tuntemaan, mistä asioista kaikki hänen tuttavansa puhelivat. Ja eräänä iltana, kun Rolf oli poissa jonkin sairaan luona, istui hän sohvan nurkassa, lukien lampun valossa "Madame Bovarya".

Hän oli niin kiintynyt lukemiseensa, ett'ei hän huomannut Rolfin kotiin tuloa. Vasta sitte, kun Rolf jo seisoi hänen huoneensa kynnyksellä, johtui hänelle mieleen, että miehensä varmaankin pahastuisi, kun näkisi hänen lukevan juuri sitä kirjaa. Vaistomaisesti viskasi hän kirjan päälle käsityönsä ja oli tarkastelevinaan sitä.

Rolf huomasi sen liikkeen, ja häntä pahoitti suuresti, että Niina voi käyttää noin halpamaista, koulutytön tapaista keinoa. Hän meni pöydän luo, otti avonaisen kirjan hänen kädestään ja melkein rumin kohta kirjasta sattui hänen silmiinsä.

Mielipaha ja vähäinen suuttumuskin voittivat hänen muuten niin tynnen ja ihmisellisen olemuksensa; hän ei tahtonut sanoa mitään Niinalle sinä hetkenä, ett'ei ehkä puhuisi liian kiivaita sanoja. Sentähden pisti hän kirjan taskuunsa ja läksi huoneesta mitään virkkaamatta.

Omassa huoneessaan istuutui hän ajattelemaan, mitä oikeastaan oli tapahtunut. Ensi kerran oli hän oikein todella pahastunut pikku vaimoonsa ja muisteli sentähden mielessään kaikkia niitä sattumuksia, jotka olivat antaneet aihetta samanlaiseen pahastumiseen.

Oliko hän todellakin ansainnut vaimoltansa semmoista kohtelua? Semmoisenko palkan hän nyt sai kaikesta hellästä rakkaudestaan? Ettäkö Niina hänen näkemättänsä teki semmoista, jota tiesi miehensä kieltävän, ja lisäksi vielä koetti pettää häntä. Semmoisessa käytöksessä oli jotakin halpamaista ja huonoa, joka loukkasi hänen ankaraa oikeudentuntoaan.

Hän muisteli omaa lapsuuttaan, miten hän olisi paljoa mieluisemmin kärsinyt kovimmankin rangaistuksen, kuin olisi koettanutkaan salata pahantekoansa. Ja hänen vaimonsa, joka ei koskaan ollut kokenut häneltä muuta kuin rakkautta, hän saattoi nyt noin halventaa sekä itsensä että miehensä.

Niina puolestaan mietti itsekseen, mikä olikaan voinut johdattaa hänen mieleen moisen tyhmän keinon kuin peitellä kirjaa mieheltänsä. Se oli tapahtunut ihan ajattelematta, mutta vaikuttimena oli kumminkin vastahakoisuus Rolfin arvostelun alaisuuteen; tarvitsiko hänen nyt aina kulkea toisen taluttamana, niinkin yksityisissä asioissa kuin lukemisessa! Eikö hän jo ollut siksi kyllin vanha, että voi lukea, mitä tahtoi? Pitikö toisten sitte aina kohdella häntä kuin lasta? Ja kun hän nyt itse tulisi äitiksi, kuinka saisi hän lapseltansa kunnioitusta, jos se näkisi, miten toisen vallan alainen äiti oli omassa kodissaan. Hän itse tulisi sellaiseksi kuin Ava-täti, jota kaikki vähän pilkkailivat. Niin ajatellen itki hän omaa heikkouttansa, miten hän aina vaan totteli — itki, ett'ei hänellä koskaan ollut rohkeutta lausua tuota, joka aina kalvoi hänen mieltään.

Muutamia päiviä kului molemminpuolisessa tyytymättömyydessä. Rolf alkoi huomata Niinan salaa itkevän. Se saattoi hänet lempeämmäksi; hän muisti, miten suurta varovaisuutta hänen tilansa vaati, ja alkoi toivoa häntä jälleen iloiseksi millä keinolla hyvänsä.

Niinpä hän eräänä päivänä sattumalta astuessaan muotikaupan ohi näki hyvin korean hatun ikkunassa. Se oli Pariisista tuotu mallihattu mustansinisestä sametista ja tyyhtö taivaansinen-karvainen. Paljon se kyllä maksoi, mutta lääkäri sen kumminkin ihan arvelematta osti, iloiten jo edeltäkäs, mitenkä *lapsi* sitä koettelisi peilin edessä.

Mutta kun koppa tuli kotiin ja Niina otti siitä hatun käteensä, muuttui muoto kohta tyytymättömäksi. Hänellähän oli viheriä leninki — mitenkä sen kanssa voisi käyttää sinistä hattua? Kyllähän Rolf oli tehnyt oikein hyvin, mutta olisipa hän kuitenkin voinut muistaa, että kävelyleninki oli viheriä.

Iltapäivällä pistäytyi Rolf kaupungilla, ja kun he sitten istuivat iltasella, soitettiin tampurin ovella ja palvelustyttö toi taaskin tavarakäärön. Niina näytti uteliaalta, vaan samalla vähän levottomalta sitä avatessaan. Lääkäri tarkasteli häntä tyytyväisesti hymyillen.

Sinistä samettia kävelypuvuksi! Niina punastui, kääri kankaan paperiinsa, työnsi sen etemmäksi pöydälle ja nousi ylös.

"No?" kysyi Rolf hymyillen.

"Eihän tuota vaan vielä ole maksettu?" kysyi puolestaan Niina, kasvot ihan punaisina.

"On, kuinkas muuten."

"Sitte saan koettaa myödä sen jossakin naisten vaatteiden kaupassa", vastasi Niina arvokkaan vakavasti.

"Mitä nyt?" lausui Rolf terävästi.

Niina hämmästyi ja koki puolustukseksensa selittää, miten onnistumaton, miten sopimaton hänen lahjansa oli.

"Onhan minulla sekä kävelypuku että hattukin; on niin ikävää, että kuluttelet niin paljon rahaa tarpeetta, kun minä paljoa paremmin voisin tarvita jotakin muuta."

"Kun voisit paremmin tarvita muuta!" toisteli Rolf. "Etkö ymmärrä, miten loukkaavaista minun on kuulla tuommoista. Sinä et hanki itsellesi, mitä tarvitset! Olenko koskaan kieltänyt sinulta mitään, koska noin puhut?"

"Et, sinä et ole minulta kieltänyt mitään. Mutta kun minun aina ensin täytyy pyytää sinulta rahat, niin —"

"Mutta tottahan tiedät, että suurin iloni on juuri antaa sinulle kaikki, mitä haluat."

"Niin, se on tietty. Mutta paljoapa hauskeempaa onkin antaa kaikki kuin kaikki saada."

"En minä ole koskaan aavistanut, että sinusta tuntuisi siltä. Vaan jos tahdot paremmin saada jonkin varman summan käyttäaksesi mielesi mukaan, niin täst'edes kernaasti annan — maltas, esim. 200 kruunua kuukaudessa ainoastaan itseäsi varten. Tyytyykö *lapsi* siihen?"

"200 kruunua kuukaudessa! Niinkö paljo! Ei, semmoista summaa en huoli — en ollenkaan."

"Miksikä et huolisi? Äläpäs, *lapseni*, nyt taas ole itsepäinen."

"En minä tahdo saada sinulta niin paljo rahaa lahjaksi. Se vaan tuntuisi mielestäni pahalta, kun tietäisin tulevani sinulle niin kalliiksi."

"Mitä lapsellisuuksia nyt lavertelet? Tiedäthän, että saan 5000 paljasta korkoa sinun perinnöstäsi."

"Niin, jospa minulla olisi oikeus pitää niitä rahoja ihan ominani, se olisi ihan toista. Ei sentähden, että minä kuluttaisin niin paljon, ei ollenkaan — jos ne olisivat minun omani, olisin minä hyvin säästäväinen ja pitäisin kirjaa ja panisin muistiin jokaisen äyrin — mutta 200 kruunua kuukaudessa lahjaksi, josta täytyy olla kiitollinen ja joka milloin hyvänsä saatetaan ottaa jälleen pois — en, sitä en huoli."

Ei ollut mahdollista päästä selville hänen kanssansa. Lääkäristä oli loukkaavaista ja ihan käsittämätöntä, että Niinalle voi ollenkaan johtua mieleen ruveta puhumaan minun ja sinun omasta niin likeisessä yhteydessä, kuin heidän oli.

Hän oli periaatteiltaan kaikkien noiden uudenaikaisten pyrintöjen innokas vastustaja, joilla koetettiin asettaa vaimoa itsenäiseksi miehensä rinnalle, ja uskoi avioelämällisen luottamuksen vaan lisäytyvän siitä, että vaimo totutettiin joka pikku-asiassakin vetoamaan mieheensä ja saamaan kaikki hänen kädestänsä. Hän päätti nyt kärsiä *lapsen* oikullisuutta toistaiseksi — mutta odotetun suuren tapauksen jälkeen aikoi hän paremmin pitää huolta hänen kasvatuksestaan kuin tähän asti. Kun hän oli itse saava toisen kasvatettavakseen, täytyi hänen oppia parempaa järjestystä, oppia olemaan noudattamatta kaikkia mieleen-johtumisia. Rolf aikoi opettaa häntä oikein säännöllisesti kirjoittamaan menonsa kirjaan, jonka saisi joka kuukausi tarkastuttaa miehellensä. Ja kun Niina sitte oikein osaisi kirjanpito-taidon, saattaisi hänelle ehkä uskoa suurempia summia yht'aikaa.

Tällä lailla suunnitellessaan mielessänsä, miten vast'edes oli elettävä, ja ollessaan sallimuksen sijaisena kehittymättömälle vaimollensa, sai hän kerran ankaran muistutuksen siitä, miten epävarmat kaikki ihmisten aikomukset ovat.

Eräänä päivänä, ollessaan sairaitansa hoitamassa, vaipui hän, juostuaan sukkelasti ylös neljänteen kerrokseen, ehdottomasti etuhuoneessa istualleen puulaatikon päälle niin hengästyneenä, että hänestä tuntui, kuin seisattuisi koko sydän sykkimästä. Taudinkohtaus kesti vaan pari sekuntia, mutta siitä jäi jäljelle semmoinen väsymys, että toisten täytyi taluttaa hänet alas vaunuihinsa. Ulkona raittiissa ilmassa tuntui kyllä vähän helpommalta, vaan muiden sairastensa luona ei hän enää jaksanut käydä sinä päivänä. Iltapäivällä noudatti hän luoksensa kaupungin paraimman lääkärin ja tämän toimittama pitkälinen tutkimus vaan vahvisti hänen omat epäilyksensä — hänellä oli jo kauan ollut vika sydämessä, mutta viime vuonna oli tauti paljon edistynyt ja muuttunut vaikeampiluontoiseksi.

Hän oli niin kauan kuin mahdollista pitänyt vähäpätöisinä pahoja merkkejä, joita viime aikoina oli

aina tuontuostakin tuntunut; aina tuosta suuresta uutisesta asti oli aika kulunut pitäessä huolta Niinasta ja ajatellessa sitä ihmettä, joka hänessä tapahtui, niin kokonansa, ett'ei hänelle johtunut mieleenkään tarkastella itseään.

Ja nyt tapasi musertava isku hänet melkein ihan odottamattomasti. Hänen oli "lähdeittävä pois" ja jätettävä Niina tuetta ja avutta, ehkäpä jo ennen, kuin hänen päättävä päivänsä ehti tulla. Eikä lääkäri saisi ottaa syliinsä pienokaistaan — niin palavasti ikävöityä — ei hoidella sen äsken sytytettyä, arkaa elontulta, ei nähdä sen ensi askeleita eikä kuulla sen ensi naurua!

Rolf ei kyennyt nöyrästi taipumaan välttämättömyyteen, joka odotti häntä. Ei hänen uskonsakaan ollut kyllin riittävänä tukena tässä kohden. Turhaan johdatti hän mieleensä äitinsä, jonka oli nähnyt kuolevan kovissa tuskissa, mutta kumminkin täydellisen tyytyväisenä ja Jumalaa kiittäen ihan viimeiseen hetkeen asti — Rolf ei voinut tyytyä niinkuin hän. Koko hänen olemuksensa oli vastoin semmoista julmuutta ja luonnottomuutta, että hänen oli lähdeittävä pois kaikkien niiden luota, jotka niin hyvin tarvitsivat häntä, kukistua paraassa ijässään, vaikka hänellä oli niin suuri ja siunausta tuottava vaikutus-ala edessänsä ja elämä niin täynnä miellyttäviä ilon-aiheita.

Ja hänen pikku vaimonsa, joka niin pelkäsi koetuspäiväänsä — pitäisikö hänen nyt kestää se yksinäänsä, ilman miehensä tukea. Pitikö vieraan lääkärin nyt osoittaman hänelle noita pieniä apuja, joita hän naisellisessa kainoudessaan tuskin ottaisi vastaan mieheltäänkään?

Se ajatus kävi hänestä kiusalliseksi. Hän hypähti seisoaalleen sohvalta ja meni etsimään Niinaa — hänen mielensä halusi syleillä häntä.

Rolf tapasi vaimonsa makuukammarissa päällystämässä rottinkivaunujen kuomia silkillä. Ava-täti istui sohvalla ommellen pientä peitettä.

Niinalla ei ollut pienintäkään aavistusta Rolfin pahoin-voinnista; hän puheli vilkkaasti tätin kanssa.

"Arvaatkos, mistä juuri puhuimme?" sanoi hän iloisesti Rolfin tullessa huoneeseen. "Minä sanoin, että pienokaiselle pannaan nimeksi Rolf, jos se on poika. Mutta Ava-täti arvelee sopimattomaksi, että on kaksi samannimistä yhdessä perheessä."

Ava-täti oli erittäin arkatuntoinen kaikesta, joka olisi saattanut näyttää siltä, kuin hän liiaksi sekautuisi toisten asioihin, ja kun hän sitä paitsi hyvin suuresti kunnioitti Rolfia, joutui hän hämillensä ja alkoi pyydellä anteeksi.

"Pienokaiselle, mitä puhut. Sekautuisinko minä semmoisiin! Minä vaan sanoin, että Rolf minun mielestäni olisi — mutta onhan Rolf muuten niin kaunis nimi, kauneimpia kaikista."

Rolf hymyili suruisesti. "Olkoonpa se kaunis tai ruma, samapa se", sanoi hän. "Mutta luullakseni ristimme hänet kaikissa tapauksissa Rolfiksi — jos lähtisin pois, niin Niina paraiten pitäisi siitä nimestä."

Miina kääntyi äkisti häneen päin.

"Oletko kipeä?" kysyi hän. "Näenhän sen, olethan ihan kalpea — sinulla on — sano, mikä sinulla on?"

Samassa tapasi Rolfin sydäntaudin kohtaus, hänen muotonsa muuttui tuhkanharmaaksi ja hän vaipui tuolille, koettaen vetää henkeä hyvin syvään.

Niina huudahti säikähtyen ja laskeutui polvilleen hänen viereensä. Rolf tahtoi sanoa jotakin; Niina kallistui häneen päin ja kuuli ainoastaan sanat "mene, mene!"

Hän luuli kuulleensa väärin, mutta Rolfin viittaus puhui selvemmin sanat: "mene pois. Sinun ei sovi tätä nähdä."

Rolf supisi taas jotakin. "Konjakkia" oli Niina kuuleviansa. Hän juoksi pois ja toi lasillisen konjakkia, jonka hän heti joi. Veri alkoi jälleen palata kasvoihin ja hän hengitti muutamia kertoja hyvin syvään. Sitte sulki hän silmänsä, hymyili hiukan ja sanoi: "Jo se on ohitse."

Samassa nukkui hän, pää nojallansa taapäin tuolinselkää vasten. Viiden minuutin perästä avasi hän jälleen silmänsä, katsoi kaikkia, jotka seisovat hänen ympärillään, taputteli hiljaa Niinaa poskelle ja sanoi: "Nyt menen levolle. Huomenna voin kyllä taas hyvin."

Mutta Niinan kasvoista näkyi vieläkin semmoista säikähdyskauhua, että Rolf tuli levottomaksi hänen tähtensä.

"Kyllä se nyt jo on ohitse, *lapseni*", sanoi hän, silitellen Niinan poskea. "Mutta jos sitä tapahtuisi uudelleen, niin sinä et enää saa tulla katsomaan minua, ennenkuin se on ohitse — en minä voi kärsiä,

että sinä peljästyisit minun tähteni. Minä makaan omassa huoneessani ja joku piiosta saa maata viereisessä huoneessa, sinun ei tarvitse olla levoton siitä, että yksinäni olisin."

"Jokuko piiosta?" sanoi Nina. "Kenenkä muun tulisi hoidella sinua kuin minun! Pitäisikö minun maata ja nukkua ihan aavistamatta, milloin olet kipeä!"

"Niin juuri minä tahdon!" sanoi hän lempeästi, vaan vakavasti. "Etkähän sinä huoli vastustaa toivoani, kun sanon sulle, että minusta on ihan vaikeata nähdä sinua luonani taudinkohtauksen tullessa!"

Niina ei uskaltanut häntä vastustaa. Aina, aina vaan hänen täytyi pysyä lapsena! Mitä hyötyä siitä oli, että aina koetettiin salata häneltä kaikkea surullista, kun ei kuitenkaan voitu poistaa häneltä sitä hirmuista surua, joka aavistuksen-tapaisena vapisutti koko hänen olentoansa.

Seuraavana päivänä oli Rolf jälleen liikkeellä ja otti kotonaan vastaan sairaita, mutta ei voinut käydä kaupungilla heidän luonaan, kun hänen täytyi karttaa kaikkia rappuja.

Muutamia viikkoja kului siihen tapaan; välistä sattui tukehtumiskohtauksia, varsinkin öillä, vaikka hänen ei niiden tähden tarvinnut vielä lakkauttaa sairasten vastaanottoa, jota nyt kestitkin koko aamupäivät; sillä kaikki hänen sairaansa, jotka suinkin voivat päästä vaunuihin, kuljetuttivat itsensä lääkärin kotiin, saadakseen niin kauan kuin mahdollista nauttia hänen neuvojaan ja apuaan. Päivällisajan tullessa saattoi hän välistä tuntea semmoista väsymystä, että maailma musteni silmissä ja että hänen täytyi nojautua johonkin, pysyäkseen kaatumatta. Pyöritys meni kumminkin parissa silmänräpäyksessä ohi, ja hän oli taas valmis tavallisella kärsiväisyydellä ja osanottavaisuudella kuuntelemaan jonkin sairaan pitkiä valituksia pahoinvoinnista, joka oli ihan mitätön hänen oman tautinsa rinnalla. Rakkaus lääkäritoimeen ynnä ankara velvollisuudentunto, johon hänet oli kasvatettu ja joka aina oli ollut hänen luonteensa oikeana sydämenä, tukivat häntä ja auttoivat taistelussa tautia vastaan ihan viime hetkiin asti. Hän oli sotilas, joka tahtoi kuolla taistelukentällä.

Jotakin liikuttavaa oli noissa lääkärin luona käynneissä, joilla jokainen sairas uskoi puhelevansa viimeistä kertaa hänen kanssaan ja sentähden viipyi niin kauan kuin mahdollista; ja jokaisen jäähyväiset olivat niin sydämmelliset, kuin olisi sekä lääkäri että sairas varmasti tiennyt ne viimeisiksi tässä elämässä. Kaikki ne rakkauden osoitukset, joita Rolf näinä viikkoina sai kokea, koskivat häneen kovasti ja vaikuttivat mielenliikutuksia, jotka olivat niin vaaralliset hänen taudissaan. Ne yhä kiihdyttivät ikävää ajatusta: miksi oli hänen lähteminen pois kaikkien niiden luota, jotka häntä tarvitsivat?

Niina vaan ei aavistanut, miten heikko hän oli. Rolf aina toivoi, että häneltä voitaisiin pitää koko asia salassa, kunnes hänen koetuspäivänsä olisi ohitse ja hän jälleen paranisi. Hän pelkäsi sekä Niinan että pienokaisen hengen olevan vaarassa, jos Niina saisi tietää sen nyt, ja kun Rolf oli saanut luotettavan ja vähäpuheisen hoitajan luokseen öiksi eikä Niina enää saanut edes tietää, milloin hänellä olikaan taudinkohtauksia, mutta päinvastoin näki hänen niin levollisesti toimiskelevan — sillä Rolf osasi salata häneltä yksin syvän alakuloisuutensakin — niin Niina alkoi vähitellen voittaa kauhistuksensa, jonka ensimmäiset kovat kohtaukset olivat vaikuttaneet, ja uskoa, ettei mitään vaaraa ollutkaan. Hän sai takasin entisen hemmoitellun lapsen luonteensa ja moitiskeli välistä miestänsä, ett'ei hän enää muka ollut niin hellä ja huolenpitäväinen kuin ennen.

Varmuus, että Niinan olisi kohta jääminen yksin, olikin saanut Rolfin vähän muuttamaan käytöstänsä häntä kohtaan. Kohtahan hän oli saava yksin taistella elämän kanssa — se ajatus repi yhä suurempia haavoja Rolfin sydämmeeseen joka kerran, kun hän osoitti vaimolleen hellää huolenpitoa, jota hän vaati taikka tarvitsi. Rolf tahtoi totuttaa häntä luottamaan itseensä ja olemaan omana tukenaan; sillä olihan se vielä tarpeellisempi, kun hän kohta oli saava toisen tuettavakseen.

Eräänä yönä oli Rolfilla kovempi kohtaaminen kuin tavallisesti. Seuraavana päivänä ei hän voinut laskea puheilleen ketään, hän makasi vaan suurimman osan päivää sohvallaan, silmät ummessa, mutta nukkumatta.

Jonkinlainen synkkä välinpitämättömyys oli suuren uupumuksen kanssa tullut hänen mieleensä — ei nöyrää, luottavaista tyytyväisyyttä, vaan toivoton antautuminen välttämättömyyden valtaan.

Tuontuostakin kääntyivät kumminkin ajatukset isään ja äitiin. Rolf oli ollut kummankin sairasvuoteen vieressä, ja hänen uskoansa oli kauan lämmittänyt heistä lähtenyt valo. Rolfin isä oli sortunut äkkiä, niinkuin hän itsekin nyt oli sortuva. Häneltä oli jäänyt leski ja kuusi lasta ilman mitään varoja — hänellä kyllä olisi ollut syytä nureksia kohtaloansa, joka tempasi hänet pois niin aikaisin. Mutta päinvastoin — ei yhtään epäilystä, ei yhtään valitusta — kiitosta ja ylistystä vaan suussa ja sydämessä.

Kuinka se oli mahdollista? Eikö se ollut luonnotonta, ihan järjetöntä?

Mutta totta se kumminkin oli. Ja samalla lailla oli Rolf nähnyt monen muunkin kuolevan. Vaikka ympärillä oli ainoastaan pimeyttä ja toivottomuutta, oli kuolevainen kumminkin ollut luottavainen —

jopa onnellinenkin. Kuinka se oli mahdollista?

Ja kumminkin oli se totta.

Rolf ei päässyt pitemmälle kuin tähän kysymykseen ja tähän vastaukseen, jota hän lakkaamatta toisteli.

Seuraavana päivänä voi hän paljoo paremmin, niin että hän päätti ajaa erään sairaan luo, joka oli kuolemaisillaan ja halusi puhutella lääkäriä.

Sairas oli vanha neiti, jota jo kauan oli vaivannut parantumaton sisällinen tauti. Usein kärsi hän kovia tuskia ja pysyttelihe eleillä ainoastaan morfiinin avulla. Hän oli elänyt kauemmin kaikkia lähimpiä sukulaisiaan, niin että hän nyt oli vaan rasituksena ja vaivana sekä itsellään ja muilla, jotka häntä hoitelivat. Ja kumminkin lausui hän nyt ääneen samaa, kuin lääkäriellä jo kauan oli soinut sydämessä: "Minä en tahdo kuolla — minä en tahdo kuolla!"

Se vaikutti lääkäriin niin kummallisesti. Hän oli uskonut sydämensä kapinaa oikeutetuksi — hän, jolla oli niin paljo, joiden hyväksi ja iloksi hän voisi elää! Nyt tunsu hän, ett'ei yksistään se pidellyt häntä elämässä kiinni — hän olisi luultavasti muutenkin ollut haluton kuolemaan, niinkuin tuo vanha, yksinäinen neiti. Sillä syvimmiten oli kummallakin sama syy — uskon puute. Pysytään kiinni siinä, johon voidaan tarttua; sillä näkyväinen maailma on kaikkena kaikissa — vaan hengellisestä elämästä ei tiedetä mitään. Ja kumminkin tunnustetaan semmoista uskontoa, jonka mukaan maallinen elämä on vaan pieni ijankaikkisuuden hetki.

"Minä en ole koskaan epäillyt Jumalan sanaa", lausui neiti-vanhus säikähdyksissään. "Mikään vapaa-aatteinen en minä suinkaan ole ollut — Jumala siitä varjelkoon."

"Vapaa-aatteenenko!" lausui lääkäri ankarasti — hän olisi kyllä ollut lempeämpi, joll'ei hän ennen kaikkea olisi tahtonut kurittaa itseänsä. "Kuinka paljoo parempi on kumminkin olla vapaa-aatteinen ja koetella taisteluilla itse saada rauhaa sielullensa kuin maata perityssä uskonnossa, joka ei kumminkaan sitte kelpaa kuollessa tueksi. Jos olisimme totisesti kristityt, niinkuin sanomme olevamme, niin ei meidän silloin olisi vaikea taipua. Jos todellakin uskoisimme, että on olemassa rakkaudesta rikas Jumala, joka johtaa kohtalomme — että on korkeampi viisaus, jota meidän vaillinaisesti rakennettu silmämme ei voi nähdä — —"

"Minä vakuutan teille, että sen uskon", sanoi tuskallisesti sairaas.

"Koettakaamme sitte kuolla siinä uskossa", vastasi lääkäri, nousi ja läksi paluumatkalle.

Kotiin päästyään oli hän hyvin väsynyt ja laskeutui sohvalle. Niina istuutui hänen viereensä ja hänen silmistään näkyi, että hän oli itkenyt.

"Lupaas, ett'et pahastu", sanoi hän, "mutta minulla on jotakin mielessä, jota minun täytyy puhua sinulle — minä en voi kauempaa kantaa sitä yksinäni."

"Mitä se sitte on, *lapseni*? Sano kohta, äläkä pelota minua noin!"

Rolfin sydän alkoi heti sykkiä levottomasti, sillä hän ei sietänyt vähintäkään mielenliikutusta; hän nousi puoleksi.

"Ei, ei, älä nyt tule levottomaksi, ei se mitään vaarallista ole. Minä vaan tahdoin sanoa, ett'et sinä tee oikein, kun et salli minun olla luonasi, vaikka olet sairaas. Minä en ole huolinut vastustella, mutta se on niin suuresti pahoittanut mieltäni, että minut tuolla lailla suljetaan ulos juuri silloin, kun minun olisi oltava sinun luonasi — se ei ole oikein, ja jos sillä tahdot säästää minua, niin olet ihan erehtynyt, sillä tähän vaivaa minua tuhatta vertaa pahemmin, enkä minä — minä en voi kestää sitä enää."

Hän itki, vaikka hän kyllä koettikin hillitä mieltään, ett'ei pahoittaisi Rolfia.

Rolf silitteli hänen kättänsä ja pyyhki pois kyyeleet sekä sanoi vähän hengähdellen: "Näetkös — näetkös! Sehän se on meidän inhimillinen beikkoutemme; kun olen ollut tekevinäni paraiten ja poistavinani sinulta kaikki kärsimiset, niin olenkin siis tuottanut sinulle enimmin tuskaa ja pahimmin loukannut sinua."

"Oi, ei, ei, älä sano niin!" sanoi Niina, pyyhkien Rolfin käden seljällä kyyneleisiä silmiään sekä suudellen niitä.

"Kyllä, kyllä", kuiskasi hän. "Se on meidän lyhytnäköisyyttämme, näetkös."

Hän ummisti silmänsä ja makasi hiljaa, niin että Niina luuli hänen nukkuvan, mutta vähän ajan perästä liikahti hän vähäsen, veti pois kätensä ja tunnusteli suonensa tykkimistä.

"Kuinka nyt voit?" kysyi

"Hyvin", vastasi Rolf, antaen kätensä vaipua. "Taistelu on nyt lopussa. Minua uuvuttaa."

Niinaa kauhistutti tuo vastaus. Rolf oli jo poissa — niin toivottoman kaukana hänestä.

Jo alkoi tulla hämärä huoneessa, ja Rolf yhä vielä makasi. Niina ei huolinut ottaa tulta, kun pelkäsi siten herättävänsä hänet. Hän ei enää voinut nähdä Rolfin muotoa, mutta kuuli kyllä hänen hengityksensä, joka oli säännötön ja vaivaloinen. Pari kertaa huohti hän syvään. Sitte oli kaikki hiljaa; Niina oli vaipunut ajatuksiinsa ja lakannut kuuntelemasta, hän vaan tunsu, että Rolf nyt vasta nukkui oikein rauhallisesti, kun ei enää kuulunut tuota entistä läähättämistä.

Niin istui hän hetken toisensa perästä, kunnes hänet unelmistaan vihdoinkin herätti Ava-täti, joka kuiskaten kutsui häntä tulemaan ulos, kun kaksi lääkäriä, jotka hoitelivat Rolfia, oli tullut ja he tahtoivat puhella Niinan kanssa. Niina hiipi hiljaa saliin ja selvitti kaikki, mitä he kyselivät hänen tilastaan sinä päivänä. Kuultuaan, miten kauan Rolf oli nukkunut, katsahdivat he pikaisesti toisiaan silmiin ja pyysivät saada nähdä häntä.

Niina otti kynttilän ja meni heidän kanssansa sisään. Hän seisattui etemmäksi ja piti kättään tulen edessä, vaan lääkärit astuivat suorastaan sohvan luo. Kohta pahan toinen heistä, pyysi kynttilän ja asetti sen ihan Rolfin kasvojen eteen, kumartuen itse ja laskien kätensä hänen otsalleen. Niina huudahti säikähtyen ja juoksi sohvan luo. Rolfin muodon kankeus ja osanottavainen, tukeva liike, jolla lääkäri tarttui Niinan käsiin, ilmasivat hänelle kerrassaan koko totuuden.

Suuri mielenliikutus vaikutti, että hänen oma päättävä hetkensä lähestyi, ja jo samana yönä oli hän pienen tytön äitinä.

Jo oli kulunut kappale seuraavan päivän aamupuolta ja Niina yhä nukkui, nähtävästi ihan tietämättä, mikä suuri vahinko hänelle oli tapahtunut. Vihdoinkin avasi hän kumminkin silmänsä ja katseli etsiskellen ympäri huonetta.

"Missä Rolf on?" kysyi hän.

Ava-täti ja sairaanhoitaja olivat neuvottomina vaiti.

Hän katsahti heihin ja silloin muistui kaikki mieleen.

"Ei hän ole kuollut — se ei ole totta", sanoi hän hätäisesti. "Istuinhan minä koko ajan hänen luonansa enkä kuullut mitään. Hän ei voi olla kuollut — auttakaa minua ylös, minä menen hänen luoksensa."

Heistä hän kumminkin näki pelkonsa ja muistonsa olevan ihan totta; hän puhkesi itkemään ääneen ja huudahteli tuskallisesti. Hoitaja otti lapsen, tahtoen sitä panna hänen viereensä, vaan hän työnsi sen pois.

"En minä sitä tahdo nähdä!" huusi hän. "Hänen tähtensä minä siitä iloitsin — nyt toivon, ett'ei se olisi ollenkaan syntynyt."

"Katsohan sitä kuitenkin. Se on pieni tyttö — oikein sievä, muhkea tyttö", sanoi Ava-täti, luullen saavansa Niinan huomion käännytyksi lapseen.

Hoitaja aikoi vielä kerran panna lasta vuoteeseen, vaan taaskin työnsi Niina sen pois, huutaen: "En minä sitä huoli nähdä!"

Tuontuostakin Niina oikein huusi toivottomuudessaan, mutta viimein hän väsyi ja ummisti silmänsä; välistä häntä vielä nyyhkiminen vapisutti niinkuin lasta, joka on itkuunsa nukkunut. Silloin hoitaja pisti lapsen hänen viereensä. Tuntiessaan lämpöisen, pehmeän pikku ruumiin vieressään, avasi hän silmänsä ja katsoi ikäänkuin kummastellen ja vähän hymyillen tuota uutta, ihmeellistä pikku olentoa.

Rolf oli jo edeltäkäsinkin hankkinut pienokaiselle imettäjän; että *lapsella* itsellään voisi olla voimaa ja kärsivällisyyttä täyttää äitinvelvollisuuksia, ei ollut koskaan johtunut hänelle mieleen. Mutta kun imettäjä sitte tuli vuoteen luo ottamaan pienokaista äitinsä vierestä, katsoi Niina häneen suurilla silmillään vakavasti ja päättäväisesti, sulki lapsen käsiinsä ja sanoi: "Ei tätä kukaan muu saa hoidella kuin minä."

Ava-täti kääntyi imettäjään päin ja puheli jotakin semmoista, että sitte kaiketi on parasta hankkia lapsentyttö.

"En minä huoli lapsentyttöäkään", sanoi Niina samoin tyynen-vakavasti ja jyrkästi. "Ei kukaan muu

saa hoidella häntä kuin minä — minä sen vaatetan, pesen ja ruokin — ei kukaan muu ei saa koskea siihen."

"Mutta, rakas lapsi, ethän sinä kaikkia voi", intti Ava-täti. "Eihän Rolfikaan uskonut, että sinä voisit tulla toimeen sen kanssa."

"Rolf, hän niin hemmoitteli minua", vastasi Niina. "Mutta nyt ei kukaan ole peloissaan minun tähteni; miksikä minä sitte itse olisin."

Niin sanoen purskahti hän jälleen itkuun, ei kumminkaan hillitsemättömästi kuin ennen, vaan kokien tukehuttaa nyyhkimisiä; eihän hänen pitänyt säilyttää äskensyntynyttä eikä karkoittaa sitä surulla ja valituksilla luotansa. Hän koetti sentähden hymyillä kyyneliensäkin takaa, kun paljasti rintansa ja sovitti sitä pienokaisen huulille.

Viereisessä huoneessa makasi Rolf, silmät kiinni ja hymy huulilla. Epätoivoiset valitukset olivat kyllä kuuluneet hänen vuoteellensa, mutta ne eivät häirinneet tyyntä rauhaa, joka peitti hänen muotonsa. Hän ei tuntenut nyt enää edes niinkään rakkaan olennon tuskia kuin Niinan, tuon *lapsensa*.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LAPSI ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic

works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg™ volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.